

הַלְבוֹת מַלּוּה וְלוֹוֶה פָּרָק טו

א. הַמַּלּוּה אֶת חֲבֵרוֹ בְּעֵדִים, וְאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא בְּעֵדִים
בֵּין שְׁאֵמַר לוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָאָה, בֵּין שְׁאֵמַר לוֹ אַחֵר שֶׁהַלְוֹהוּ הָרִי
זֶה צָרִיךְ לִפְרָעוֹ בְּעֵדִים, מִפְּנֵי הַתְּנָאִי. טַעַן הַלוֹוֶה וְאָמַר לוֹ, וְכֵן
עָשִׂיתִי וּפְרָעְתִּיךָ בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהִלְכוּ לָהֶם לְמַדִּינַת הַיָּם,
אוֹ מֵתוּ הָרִי זֶה נֶאֱמַן, וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַסֵּת וְנִפְטָר.

ב. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא בְּפָנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים,
אוֹ בְּפָנֵי רוֹפְאִים, וְאָמַר לוֹ, בְּפָנֵיהֶם פְּרָעְתִּיךָ, וְאוֹתָן הָעֵדִים
שֶׁפְּרָעְתִּיךָ בְּפָנֵיהֶם מֵתוּ, אוֹ הִלְכוּ לְמַדִּינַת הַיָּם הָרִי זֶה נֶאֱמַן,
וְנִשְׁבַּע הַסֵּת וְנִפְטָר.

ג. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְאָמַר
לוֹ פְּרָעְתִּיךָ בְּפָנֵי אֲחֵרִים, וּמֵתוּ אוֹ הִלְכוּ לְמַדִּינַת הַיָּם אֵינוֹ
נֶאֱמַן: שֶׁמִּפְּנֵי טַעְנָה זֹאת הִתְנָה עָלָיו, וְאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא
בְּפָנֵי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁהֵם עוֹמְדִים עִמּוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדָּחָה אוֹתוֹ
וַיֹּאמֶר בְּפָנֵי אֲחֵרִים פְּרָעְתִּי, וְהִלְכוּ לָהֶם.

ד. יֵשׁ נִסְחָאוֹת מִן הַתַּלְמוּד שֶׁכְּתוּב בָּהֶן, שֶׁהָאוֹמֵר לְחֲבֵרוֹ אֵל
תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא בְּעֵדִים, וְאָמַר לוֹ פְּרָעְתִּיךָ בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי,
וְהִלְכוּ לָהֶן לְמַדִּינַת הַיָּם אֵינוֹ נֶאֱמַן. וְטַעְנוֹת סוֹפְרִים הִיא; וְלִפְיָכֶךָ
טַעַן הַמּוֹרִים, עַל פִּי אוֹתָן הַסּוֹפְרִים. וְכִבֵּר חֲקָרְתִּי עַל הַנִּסְחָאוֹת
הַיְשָׁנוֹת, וּמִצָּאתִי בָּהֶן שֶׁהוּא נֶאֱמַן. וְהִגִּיעַ לְיָדִי בְּמִצְרִים מִקְצַת
תַּלְמוּד יֶשֶׁן כְּתוּב עַל הַגּוֹיִלִים, כִּמּוֹ שֶׁהָיוּ כּוֹתְבִין קֹדֶם לְזִמְנָן זֶה
בְּקִרְוֹב מִחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה; וְשָׁתִי נִסְחָאוֹת מִצָּאתִי מִן הַגּוֹיִלִים
בְּהִלָּכָה זֹאת, וּבִשְׁנִיחָן כְּתוּב וְאִם אָמַר פְּרָעְתִּיךָ בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי
וְהִלְכוּ לָהֶן לְמַדִּינַת הַיָּם, נֶאֱמַן.

ה. וּמִפְּנֵי טַעְנוֹת זֹאת שֶׁאֲרָעָה לְמִקְצַת הַסּוֹפְרִים, הוֹרּוּ מִקְצַת גְּאוֹנִים
שֶׁאִם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וּפְרָעוּ בְּפָנֵי
אֲחֵרִים שְׁאֵינוֹ נֶאֱמַן, אָף עַל פִּי שֶׁהֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרָעוּ בְּפָנֵיהֶם;
וְגַם זֶה טַעְנוֹת גְּדוּלָּה. וְהִדִּין הָאֱמֶת, שֶׁאִם בָּאוּ עֵדִים שֶׁפְּרָעוּ
בְּפָנֵיהֶם נִפְטָר, וְאִין כָּאֵן מְקוֹם חֲשֵׁשׁ. גַּם הַהוֹרָאָה הַזֹּאת עַל
פִּי סִפְרִיהֶן שֶׁכְּתוּב בָּהֶן בְּאוֹתוֹ שְׁאֵמַר לְחֲבֵרוֹ, פְּרָעֲנִי בְּפָנֵי עֵדִים
שֶׁשָּׁנוּ הַלְכוֹת, וְהִלֵּךְ וּפְרָעוּ בְּפָנֵי עֵדִים; וְטַעְנוֹת סוֹפְרִים הִיא.
וּמִצָּאתִי בַּגּוֹיִלִים כְּתוּב, אֲזַל פְּרָעִיָּה בִּינִיָּה לְבֵין דִּילִיָּה.

ו. אָף עַל פִּי שֶׁהַסּוֹפְרִים הִמָּגְהִין כִּמּוֹ שְׁאֵמְרָנוּ, כִּךְ יִרְאֶה מִדִּין
הַתַּלְמוּד. וְעוֹד, דְּבָרִים שֶׁלְּדַעַת הֵן; וְכִי מֵהָ הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת
אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא בְּעֵדִים, פְּרָעוּ בְּעֵדִים: וְכִי יֵשׁ לוֹ לְאַסֵּר
הָעֵדִים בְּבֵית הַסֵּהָר כָּל יְמֵיהֶם, שֶׁלֹּא יִלְכוּ; וְעוֹד, אִם מֵתוּ, מֵהָ
יַעֲשֶׂה נִמְצָא זֶה פּוֹרֵעַ פַּעַם אַחֵר פַּעַם לַעֲוֹלָם, עַד שֶׁיָּבִיא עֵדִים.
אִם כֵּן נַעֲשֶׂת עֲדוּת זֹאת עֲדוּת בִּשְׁטָר, וְנִמְצָא זֶה, כִּיּוֹן שְׁאֵמַר לוֹ
אֵל תִּפְרָעֲנִי אֲלֵא בְּעֵדִים, נַעֲשֶׂת מַלּוּה בִּשְׁטָר; וְאִין מִי שֶׁעָלָה
זֶה עַל לְבוֹ.

ז. אָבֵל וְדֹאֵי אִם אָמַר לוֹ בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי הוּא הַפְּסִיד עַל
עַצְמוֹ, שֶׁפְּרָע בְּפָנֵי אֲחֵרִים וְהִלְכוּ לָהֶם; אָבֵל אִם בָּאוּ וְהָעִידוּ
שֶׁפְּרָעוּ, אִין כָּאֵן בֵּית מַחוּשׁ. וְכִזָּה רָאוּי לְדוֹן וּלְהוֹרוֹת.

ח. הַתְּנָה הַמַּלּוּה עַל הַלוֹוֶה, שֶׁיְהִיָּה נֶאֱמַן בְּכָל עֵת שִׁיאֵמַר שֶׁלֹּא
פְּרָעוּ הָרִי זֶה נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה, אָף עַל פִּי שֶׁטַעַן שֶׁפְּרָעוּ. וְאִם
הֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרָעוּ, אֵינוֹ נוֹטֵל כְּלוּם.

ט. התנה עליו שיהיה המלוה נאמן כשני עדים אף על פי שהביא עדים שפרעו הרי זה גובה ממנו בלא שבועה, שהרי האמינו כשני עדים: ואפלו הביא מאה שפרעו בפניהם, שהשנים כמאה. אבל אם אמר לו, הרי אתה נאמן עלי כשלושה הואיל וירד למנין אם פרעו בפני ארבעה, הרי זה פרוע.

י. זה שהאמין המלוה כשני עדים, מה תהיה תקנתו כשיפרע יקרע השטר, או יעיד זה המלוה על עצמו שבטל כל שטר שיש לו על פלוני, או יעיד על עצמו שלא בפני הלווה שקבל כל חוב שיש לו אצל פלוני.

יא. הרי שפרעו, וטען המלוה שלא נפרע, וחזר ופרעו פעם שניה מפני התנאי הרי הלווה חוזר ותובע את המלוה בדין, ואומר לו כך וכך אתה חייב לי, מפני שפרעתוך שתי פעמים: אם הודה, ישלם; ואם כפר, ישבע שבועת הסת על כך שלא פרעו אלא פעם אחת. וכן כל כיוצא בזה.

יב. התנה הלווה שיהיה נאמן בכל עת שיאמר פרעתי אינו גובה בשטר זה, לא מן היורש ולא מן הלוקח. ואפלו אמר לוה, לא פרעתי אין המלוה טורף בשטר זה מן הלוקחות: שמא יעשו קנוניה על נכסיו שלזה.

יג. טען הלווה בשטר זה ואמר פרעתי מקצתו, והמלוה אומר לא פרע כלום משלם המקצת שהודה בו; ונשבע שבועת הסת, שהרי האמינו. ואם התנה עליו שיהיה נאמן בלא שבועת הסת, אינו נשבע.

יד. התנה המלוה שיהיה גובה בלא שבועה, הרי זה גובה ממנו בלא שבועה. אבל אם בא לגבות מיורשיו, ישבע ואחר כך יגבה; ואם התנה שיגבה אף מן היורש בלא שבועה, גובה בלא שבועה. וכן אם התנה שיגבה מן העדית גובה מן העדית אף מן היורשין, שכל תנאי שבממון קיים. בא לגבות מן הלוקח לא יטרף אלא בשבועה, שאין זה מתנה לאבד ממון חברו.